

Перед проведенням слідчого експерименту повинен бути в обов'язковому порядку складений його план. Методику проведення експерименту, пов'язаного з технічними аспектами, рекомендується заздалегідь обговорити зі спеціалістами, що залучаються до участі в експерименті.

Література:

1. Шевченко Т. В. Організація досудового розслідування злочинів у сфері порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту / Т. В. Шевченко // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. – 2015. – Вип. 6 (Том 3). – С. 125–127. – (Серія «Юридичні науки»).
2. Колдин В. Я. Следственный эксперимент и проверка показаний на месте / В. Я. Колин. – М., 1963. – 106 с.
3. Салтевський М. В. Криміналістика. Підручник : У 2 ч. Ч. 2. / М. В. Салтевський – Харків : Консум, 2001. – 528 с.
4. Карагодін В. Н. Розслідування вбивств : [навч. посібник] / Карагодін В. Н., Нікітіна Є. В., Запляпін Л. А. – К., 2003. – 59 с.
5. Криміналістика: Учебник для вузов / Под ред. Р.С. Белкина. – М. : НОРМА, 2001. – 990 с.

Гловюк І.В.

завідувач кафедри кримінального процесу,
доктор юридичних наук, доцент

(Національний університет «Одеська юридична академія»)

Стоянов М.М.,

доцент кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

(Національний університет «Одеська юридична академія»)

ПРОБЛЕМИ ТЛУМАЧЕННЯ Ч. 6 СТ. 107 КПК УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ОНОВЛЕНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У відповідності до ч. 6 ст. 107 КПК України, незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, якщо воно є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, якщо сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними. Нами раніше вже зверталася увага на різні режими обов'язковості застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження [1], проте, зміни до КПК України вимагають уточнення раніше викладених позицій щодо цього.

Якщо за законодавством до прийняття доповнень до КПК України від 16.11.2017 року можна було виділити два режими обов'язковості застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження: 1) процесуальної дії

за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування, в тому числі під час розгляду питань слідчим суддею – рішення приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію; за клопотанням учасників процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим; 2) фіксування за допомогою технічних засобів кримінального провадження в суді під час судового провадження, то натепер нормативний режим обов'язковості застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження поширено і на розгляд питань слідчим суддею, крім вирішення питання про проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Відповідно, консенсуальний режим наслідків незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, якщо воно є обов'язковим, як передбачено ч. 6 ст. 107 КПК – "Незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, якщо воно є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, якщо сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними", слід поширювати лише на випадки проведення відповідної процесуальної дії. Відповідно, цей режим не може поширюватися на розгляд клопотань та скарг слідчим суддею, враховуючи, по-перше, що такий розгляд являє собою комплекс процесуальних дій, по-друге, те, що у ст. 107 КПК України він поіменований не «процесуальною дією», а «розглядом питань слідчим суддею».

Разом з тим, прогалиною, яка може вплинути на рівень захищеності прав учасників кримінального провадження, є те, що «стара» редакція ч. 6 ст. 107 КПК України фактично передбачає кримінально-процесуальні санкції при незастосуванні технічних засобів фіксування кримінального провадження саме при проведенні процесуальної дії у вигляді недійсності відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів. Крім того, що, як нами зауважувалося раніше, у такому формулюванні є недолік юридичної техніки, оскільки з позицій кримінально-процесуальної теорії процесуальна дія не може бути дійсною чи недійсною, адже процесуальна дія є або законно проведеною, або незаконно проведеною (тобто проведеною із процесуальним порушенням); відповідно, у контексті правової характеристики її результатів доцільно вживати термін "допустимі" або "недопустимі" як докази [1], відзначимо, що таке формулювання натепер звужує можливість застосування кримінально-процесуальних санкцій при допущенні порушень, пов'язаних із незастосуванням технічних засобів фіксування кримінального провадження при розгляді питань слідчим суддею, адже у ст. 107 КПК України мова йде про результати процесуальної дії, а не про прийняті кримінально-процесуальні рішення. Кримінально-процесуальна санкція у вигляді визнання недопустимим доказів передбачена лише для обшуку: п. 4 ч. 3 ст. 87 КПК України - під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, якщо така ухвала винесена слідчим суддею без проведення повної технічної фіксації засідання, і з незрозумілих причин не поширена на результати інших слідчих (розшукових) дій.

Проте, питання про кримінально-процесуальні наслідки незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження при розгляді питань слідчим суддею, зокрема, у частині заходів забезпечення кримінального провадження, скарг та відводів спеціальної нормативної регламентації не мають. У ситуаціях, коли відповідні ухвали підлягають апеляційному оскарженню, судом апеляційної інстанції може бути застосована ст. 412 КПК України, проте, питання із кримінально-процесуальними санкціями у випадках, коли ці ухвали не підлягають апеляційному оскарженню, залишаються невирішеними. Відмітимо, що Д.В. Пономаренком зроблено висновок, що розгляд слідчим суддею клопотання або іншого питання, яке порушують перед ним сторони кримінального провадження, без фіксування технічними засобами, у випадках, коли це є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії. КПК не містить визначення поняття «недійсний». Однак у теорії права «недійсний» — це те, що не створює юридичних наслідків та не має юридичної значимості. Таким чином, рішення слідчого судді, наприклад про застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, прийняте з порушенням вимог КПК, є недійсним, а тому не створює й не може створювати юридичних наслідків. Відсутність технічного носія інформації, на якому зафіксовано перебіг провадження, унеможливорює перевірку законності такого рішення (воно не створило юридичних наслідків, що впливає із ч.6 ст.107 КПК). Тобто вбачається, що така ухвала відповідно до ч.5 ст.27, ч.6 ст.107, п.7 ч.2 ст.412, п.1 ч.1 ст.415, із застосуванням ч.6 ст.9 КПК, підлягає безумовному скасуванню з направленням клопотання на новий розгляд слідчому судді [2].

Таким чином, до КПК України доцільно внести доповнення, якими дію п. 4 ч. 3 ст. 87 КПК України поширити на всі слідчі (розшукові) дії, які здійснюються за ухвалою слідчого судді; уточнити редакція ч. 6 ст. 107 КПК України та доповнити ст. 107 КПК України частиною 6-1:

«6. Незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, якщо воно є обов'язковим, тягне за собою незаконність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, якщо сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними.

6-1. Незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження під час розгляду питань слідчим суддею тягне за собою незаконність постановлених за результатами розгляду ухвал слідчого судді.».

Література:

1. Гловюк І.В. Проблемні питання застосування п. 7 ч. 2 ст. 412 КПК у судовій практиці / І. В. Гловюк, М. М. Стоянов // Порівняльно-аналітичне право. – 2017. - №2. – С. 173-176. – Електронний ресурс – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/2_2017/49.pdf

2. Пономаренко Д. Осторожно, вас не записывают! Определение о взятии под стражу, вынесенное без фиксации разбирательства техническими средствами, является недействительным // Режим доступу:

Городецька М.С.
докторант докторантури,
кандидат юридичних наук
(Донецький юридичний інститут МВС України, м. Кривий Ріг)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ ВІДАННЯ СЛІДЧОГО СУДДІ

Неврегульованість питань, пов'язаних з територіальною юрисдикцією судового органу, для осіб, які мають інтерес у кримінальному провадженні, або приймають участь у інтересах інших осіб, може стати тією правовою або практичною перешкодою у зверненні до суду, що порушує доступ до правосуддя та правову визначеність.

Наприклад, саме порушення територіальності під час звернення до слідчого судді органами розслідування стало приводом до наступного інциденту. Так, 25 квітня 2017 року Вища рада правосуддя (далі – ВРП) під час засідання розглянула повідомлення судді Красногвардійського районного суду міста Дніпра Черкеза Дмитра Леонідовича про втручання в його діяльність як судді щодо здійснення правосуддя, яке надійшло до ВРП 8 лютого 2017 року.

Обставини інциденту, що трапився, викладені на офіційному сайті Вищої ради правосуддя та полягають у тому, що 26 січня 2017 року слідчий суддя Красногвардійського районного суду міста Дніпра Черкез Д.Л. повернув своєю ухвалою старшому слідчому першого слідчого відділу слідчого управління прокуратури Дніпропетровської області клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, подане у рамках кримінального провадження, у зв'язку з порушенням територіальності. В ухвалі суддя вказав, що органом досудового розслідування у зазначеному кримінальному провадженні є прокуратура Дніпропетровської області, що розташована у місті Дніпрі та територіально належить до Соборного (Жовтневого) району міста Дніпра, а отже, не належить до територіальної підсудності Красногвардійського районного суду міста Дніпра.

У відповідь на рішення судді 27 січня 2017 року першим слідчим відділом слідчого управління прокуратури Дніпропетровської області внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) відомості про вчинення кримінального правопорушення за частиною першою статті 375 Кримінального кодексу України стосовно судді Красногвардійського районного суду міста Дніпра Черкеза Д.Л., який без судового засідання виніс ухвалу, на підставі якої повернув клопотання про обрання запобіжного заходу громадянину, підозрюваному у вчиненні злочину, передбаченого частиною третьою статті 368 Кримінального кодексу України.

Дії працівників прокуратури Дніпропетровської області із внесення до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення щодо постановлення